

STANISŁAWA KOŚCIUK

ur. 1921; Kalisz

Miejsce i czas wydarzeń	Puławy, II wojna światowa
Słowa kluczowe	Puławy, II wojna światowa, okupacja niemiecka, pomoc Żydom, Żydzi, getto, Aleksander Chmielewski

Pomoc Żydom podczas II wojny światowej

Mojej najserdeczniejszej przyjaciółki mąż był stolarzem. Tam, gdzie jest stara łaźnia przy rynku, było takie małe getto żydowskie i on jako stolarz miał nakazane przez Niemców, żeby się tymi Żydami zająć. Robili stołki, krzesła reperowali, różne rzeczy. I on tam ich przetrzymywał i z nimi wychodził. A jeszcze część ich zatrzymywał, a kto był zdrowszy, to musiał iść odśnieżać Puławy. Mieli drewniaki i taki podły był tu Basaj, gość, który był naganiaczem, miał szpicrutę i jak się który przewrócił, na ulicy przecież ślisko, to go łubudu, ja nie mogłam na niego patrzeć. Z jego synem do szkoły chodziłam, ale patrzeć nie mogłam na niego, stale widziałam, jak on kopał i bił tego Żyda. Widziałam, tego się nie da opisać. Przecież to trzeba mieć serce z kamienia, żeby patrzeć, jak się człowieka maltretuje dlatego, że on Żydem. To taki był zwykły robotnik, poszedł do Niemców do roboty.

[Chmielewski] gdzieś tam pochował po wsiach trochę tych swoich znajomych, tych Żydów, tam darmo chyba nie było, bo ona za dużo pierścionków miała na palcach, chyba nie za darmo. Może za darmo, nie wiem.

Zawołał mnie kiedyś i mówi: „Stasia, chodź, coś ci pokażę”. Ja przychodzę, a on wyciąga z jakiejś kasety listy, podziękowanie od dwóch Żydów, których on uratował. Dwóch czy trzech co schował. [Oni] bardzo dziękowali, że żyją i [pisali], że przyjadą i podziękują. Ircia mówi, [że] przy niej byli, przyjechała córka czy ktoś stamtąd z podziękowaniem. Ja się jeszcze muszę Irci wypytać, co ona dostała na to podziękowanie. Powiedziała, że jest takie miejsce w Izraelu pamiątkowe, gdzie sadzą drzewka dla tych osób, które ratowały Żydów i tam jedno drzewko jest posadzone [dla jej ojca z napisem]: „Aleksander Chmielewski”. To ja wiem od Irci i te listy widziałam. Nie czytałam ich, tylko widziałam listy dwa, mogę to poświadczyć osobiście.

Data i miejsce nagrania	2003-12-11, Puławy
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Justyna Molik
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"